

Palandöken

Hak'kın Yanında,
Halkla Beraber.

28 AĞUSTOS 1995 PAZARTESİ

ERZURUM

FİYATI: 15.000 TL.

Pala

Analiz

Yavuz ÖZDEMİR

Nemrut Mustafa Paşa (2)

Milli hareket karşısında İstanbul'da Damat Ferit iktidarı kaybederken, Bursa Valiliği'ni bırakmak zorunda kalan Nemrut Mustafa hakkında soruşturma başlatılmıştır. Nemrut Mustafa da bir müddet ten beri Yunanlılarla sürdürdüğü temaslar neticesinde yaptıkları planlar doğrultusunda aşiretleri ayaklandırmak üzere Mezopotamya'ya gitmek isteğini patronu olan İngilizler'e bildirmişti.

Soruşturma nedeni eski Bayburt Kaymakamı Nusret Bey hakkında iki mahkumiyet mazbatası düzenlemesidir. Nusret Bey hakkındaki idam kararı, karar uygulandıktan sonra bozulmuş ve bu durum karşısında Nemrut askerlik mesleğinden istifa etmiştir. (12)

İngiliz-itilafçı ittifakı ile kurulan harp divanında Türk insanına her türlü zulmü reva gören, idam etmek için sabırsızlanan, Nusret Bey olayında hukuk tekniği açısından tam bir skandala sebep olan, nifakçı ve ayrılıkçıları korumakta bir hayli istekli ve destekçi olan Nemrut Mustafa, yapılan soruşturma sonucunda Harbiye Nazırı Ziya Paşa'nın emriyle tutuklanmış, askeri mahkemeye başkanlık etmiş olmasına rağmen, keser dönmüş, sap dönmüş, bir gün de hesap dönmüş olacak ki, arkadaşlarıyla beraber normal mahkemelerde yargılanmak istemiş ise de, bu istekleri reddedilmiştir. Bu arada Nemrut Mustafa hakkında açılan davalar birbirini takip ederken, avukatları Mığırdıç Çaylak ve Leon Remzi Efendiler bu davalarda görev yapmıştır. Nemrut öylesine suçlu bulunmuştur ki, bir davası bitip öteki başlamıştır. Kendisi ve arkadaşları hakkında 3 aydan 7 aya kadar çeşitli cezalar verilmiştir. Askeri Temyiz meclisi bu cezaları nakşetmiştir (bozmuştur). Erkân Divan-ı Harbi ise kararda ısrar etmiştir. Mahkumiyetleri, Harbiye Nezaretince yeter sayılarak, kalan süreler padişah tarafından affedilmiştir. Ve tahliye edilmiştir. (13)

İngilizlerin yardım ve himayesi sonucu pek de önemli bir cezaya çarptırılmayan ve Vahdettin'in affetmesi sonucu tahliye edilmiş olan Nemrut Mustafa, bir müddetler beri Yunanlılarla sürdürdüğü temaslar neticesinde yaptıkları planlar doğrultusunda aşiretleri ayaklandırmak üzere Mezopotamya'ya gitmek isteğini İngilizler'e bildirmiştir. Bu istek İngiliz çıkarlarıyla da örtüştüğü için İngilizler tarafından olumlu karşılanmıştır.(14).

Nemrut Mustafa'nın teklifinin kabul gördüğü süreçte Mustafa Kemal liderliğindeki Türk Milli Mücadelesi'nde Erzincan'a kadar büyük bir yenilgiye uğratılıp saf dışı edilirken, Yunan ordusu da Batı cephesinde mağlup edilmiş ve büyük bir başarı elde edilmişti. Güney cephesinde ise Fransızlar'a karşı önemli başarılar sağlanmış ve hatta bunun sonucu olarak Fransızlarla şimdilik bir uzlaşma zeminin de buluşulabilmişti. Artık Kuva-yı Milliyeciler Musul-Kerkük ve hinterlandı (çevresi)nda faaliyete geçmiş, bölgenin Türkiye ile bütünleşmesini sağlamak ve İngiliz entrikalarını sonuçsuz bırakmak için Özdemir (Ali Şefik) Bey'i bölgeye göndermişti.

Özdemir Bey'in bölgede yaptığı etkili çalışmaların sonucu olarak yeniden ortaya çıkan İngiliz karşıtı hareketler, İngiliz politikasında revizyona yol açarken, dün Enver Paşa müracaatla aşiretleri güya Ruslara karşı ayaklandırma görevi isterken herhalde niyetini halis bulmamış olacak ki isteğine Halil Paşa'dan olumlu cevap alınamayan Nemrut Mustafa, İngilizlere yaptığı başvuru sonrasında İngilizlerin yardımıyla İstanbul' dan memleketi olan ve İngilizlerce nifak merkezi haline getirilmiş bulunan Süleymaniye'ye gelmiştir.

Yunan-İngiliz ittifakıyla aşiretleri Türkler'e karşı ayaklandırmak göreviyle Süleymaniye'ye gönderilen Nemrut Mustafa, bölgede Mustafa Paşa Yamulki olarak tanınmış bir kişi olarak sözkonusu görevini yerine getirmek için derhal çalışmalar yapmaya başlamıştır.

Süleymaniye'ye geldikten sonra Seyit Hasan Camii'nde başkanlığında yapılan geniş çaplı toplantıda Nemrut Mustafa uzun bir söylev vererek, bir örgüt kurmanın gerekliliğinden bahsetmiştir. Ortaya konulan bu fikir üzerine hazırlanan öneri kabullerle olumlu bulunarak, cemiyetin kurulması ile üyelerin seçilmesine karar verilmiştir.

Alınan bu karar gereğince yapılan seçim sonucunda Mustafa Paşa Yamulki nam-ı diğer Nemrut Mustafa örgüt başkanlığına getirilirken, yönetim kurulu da şu kişilerden oluşturulmuştur: "Refik Hilmi, Ahmet Tevfik Bey, Faik Bey, Şeyh Mahmud Gulani, Şeyh Ali Serkar, Salih Kaptan ve Sadık Alaka. Nemrut Mustafa'nın başkanlığında kurulan bu örgüte 'Kürdistan' adı verilirken, örgütün yayın organı olarak da "Bangi Kürdistan" adında bir gazete çıkarılmıştır (15).

İngilizler, Kürdistan adıyla kurulan bu örgütü emperyalist emellerinin tahakkuku için bir vasıta olarak kullanmak isterlerken, örgüt içinde yer alan kişiler de İngilizleri kullanarak bağımsız bir Kürdistan oluşturmak gayesini taşıyorlardı.

Çatışan emellerine karşın, Türkler'e karşı olmanın yarattığı İngiliz-bölücü ittifakı karşısında Milli Mücadele'yi başarıyla sonuca ulaştıran Kuva-yı Milliyeciler de boş durmamış, bir yandan bölge insanını kurulmuş olan şer ittifakı hakkında aydınlatarak kazanmak çalışmalarını yürütmüşler, diğer yandan da Musul-Kerkük civarında yaşayan Türkmenleri "Kerkük Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında oluşturulan cemiyetle harekete geçmişlerdir.

Sözkonusu ettiğimiz şer ittifakının oluşmasında İngilizlere bir hayli yardımcı olan Nemrut Mustafa, İran-Türkiye sınırındaki bölgede isyan etmiş olan Simko'yu da ziyaret etmiş, Simko'dan başlattığı hareketi İran' dan Türkiye'ye kaydırmasını istemiştir(16)

Simko'nun faaliyetlerini yakından takip eden Türkiye, yaptığı bir hareketle Simko'yu bozguna uğratmış, eşini ve oğlunu ele geçirerek, bölgedeki isyan hareketini ve Nemrut Mustafa'nın bugünkü Türkiye topraklarına yönelik faaliyetlerini sonuçsuz bırakmıştır. Ancak bilinmesi gerekin bir realite daha vardır ki, o da Nemrut Mustafa gibileri sayesinde İngiliz emperyalizminin bölgeye yerleşmesidir.

Yeni Nemrutlara dikkat temennisiyle, efendim!

(11) HÜRMEN, Bir Devlet Adamının.... s. 271, 274

(12) TUNAYA, T. S. P, C. II, s. 299-300

(13) TUNAYA, T. S. P. C. II, S. 299, 145 nolu dipnotları

(14) Bilal ŞİMŞİR, İngiliz Belgelerinde Atatürk, C. III, Ankara-1973, s. 324, belge no: 116

(15) HİLMİ, Anılar, s. 124

(16) HİLMİ, Anılar. s. 110-111

Not: Geçtiğimiz haftaki yazımızda "Teşkilat-ı Mahsura" olarak isim sehven yanlış yazılmıştır. Doğrusu "Teşkilat-ı Mahsusa" dır.